

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקב

ערב שבת קודש
פרשת ויקרא / החודש
כ"ט באדר ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מוהרי"צ נ"ע³¹.
יום התוועדות.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי: א) ללמוד פרק משנה המתחיל באות אחת משמו הקדוש (על-כל-פנים פרק אחד)³². ב) להוסיף³³ בלימוד תורתו של בעל ההילולא³⁴, ש"עיקר גילוי החסידות באופן של הבנה וההסברה נתחדש עלידו, ונתכנה 'הרמב"ם דתורת החסידות'³⁵. ג) להוסיף בעבודת התפילה. ד) להוסיף בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו, ש"עיקר חידושו - בייסוד ישיבת תומכי-תמימים, שבה מודגשת שלימות התורה" נגלה וחסידות כאחד³⁶, ו"עלידו התחילה עיקר הפצת תורת החסידות חוצה"³⁷, ובעבודת רבותינו נשיאינו ממלאי מקומו. ה) לקיים התוועדות של שמחה, שבה יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני תורה ומצוות³⁸. פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל או חלקו... צריך להיות תשלומין והשלמה בימים הסמוכים³⁹.

31) ראה לקוטי שיחות, כרך ד, עמ' 1293 בהערה. כרך יב עמ' 146 בהערה 1. כרך לב, עמ' 23 הערה 38. ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 347 הערות 7, 8.
32) ע"פ לקוטי שיחות, כרך כא, עמ' 296.
33) ע"פ 'התוועדויות' תשמ"ז ח"ב, עמ' 286, מוגה.
34) ע"פ שיחות קודש תשנ"ב, עמ' 382.
35) לקוטי שיחות, כרך ז, עמ' 209, 277.
36) לקוטי שיחות, כרך כ, עמ' 67. כרך כז, עמ' 25. 'התוועדויות' תשמ"ז ח"א, עמ' 495, 310.
37) לקוטי שיחות, כרך כ, עמ' 389. וראה שם, כרך כב, עמ' 186.
38) ע"פ הוספות לשיחה הנ"ל בהערה 25, שם עמ' 292. וראה לקוטי שיחות, כרך כא, עמ' 276.
39) ע"פ התוועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 286 הערה 66 - מוגה (ההדגשה במקור). עמ' 287. צילום הציין ששופץ נדפס שם בעמ' 294.

מאכל²⁶. לכתחילה יש להשתדל שיהיו לפחות שני אילנות²⁷. מי שלא הספיק לברך בעוד הפרחים על האילנות, לא יברך אחר-כך על הפירות²⁸.

יום ראשון ב' בניסן

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר רבינו שלום-דובער נ"ע מליובאוויטש, אדמו"ר מוהרש"ב, דור חמישי לנשיאי חב"ד²⁹, בשנת תר"פ, בעיר רוסטוב, ושם מנוחתו-כבוד³⁰.
יום התחלת הנשיאות של כ"ק אדמו"ר

26) ראה הדעות בזה בשו"ע הקצר שם ס"ה ובהערות. דעת הרמב"ם, הטושו"ע והפוסקים שהביא הרבי בלקוטי שיחות, כרך כג, עמ' 116 הערה 33 (וכפי שנראה שהכריע שם) שצ"ל אילני פרי דווקא. ורק שהעיר על השמטת אדמו"ר מסדר ברה"נ, וסיים 'ואכ"מ' בקשר להשמטות כיו"ב שם.
לעניין אילנות שעודם בשנות ערלה, בגליון רע"א ס' רכו מסתמק בזה, אבל רבים פסקו לברך, ראה הגדה של פסח 'חזון עובדיה' עמ' יד משו"ת דובב-מישרים ח"ג ס' ה וחלקת-יעקב ח"ב ס' כז ועוד.
27) כפי החיים ס' רכו ס"ק ב ובדי-השולחן ס' סו ס"ק יח.
28) ואפילו בלא שם ומלכות, כיוון שבלוח ברכת-הנהנין (פי"ב הכ"ג) כ' אדה"ז שאם נפל הפרח וגדלו הפירות טוב לברך בלא שם ומלכות, ובסדר ברה"נ השמט ואת. ביאור סדר ברה"נ עמ' 445.
29) הנשיאות החלה בשנת תרמ"ג, אך קבלת עול הנשיאות בכל הפרטים היתה רק בשנת תרנ"ד, ראה 'ספר התולדות - אדמו"ר מהורש"ב', הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשל"ו, עמ' 34. וראה הערה 1 בפתח דבר לספר המאמרים תרמ"ג-ד.
30) פרשת ימי חייו האחרונים בעלמא דין והסתלקותו נדפסה בס' 'אשכבתא דרבי', ברוקלין תשל"ו, ועוד.
בחורף תרצ"ט, כיוון ששלטונות העיר עמדו להרוס את בית-העלמין, הועבר גופו הק' לבית-העלמין החדש שבאותה העיר מתוך מסירת-נפש ע"י מניין מאנ"ש, על-פי הוראות תלמידו הרה"ק ר' לוי-יצחק שניאורסאהן נ"ע, אביו של הרבי, והקימו במקום אוהל מאותן האבנים שהועברו מהאוהל הישן. 'אשכבתא דרבי' עמ' 151, ומשם ב'תולדות לוי-יצחק', הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשנ"ה, ח"א עמ' 287. צילום הציין ששופץ נדפס שם בעמ' 294.

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט באדר ה'תשע"ב - ז' בניסן ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט באדר	הלי ק"ש פרק ג-ד. הלי תפלה וברכת כהנים.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי יסודי התורה פרק ט.	מ"ע י. ה.
ש"ק	א' בניסן	פרק ב-ד.	פרק י.	מ"ע ה.
א'	ב' בניסן	פרק ה-ז.	הלי דעות.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע ה.
ב'	ג' בניסן	פרק ח-י.	פרק ב.	מ"ע ה.
ג'	ד' בניסן	פרק יא-יג.	פרק ג.	מ"ע ה.
ד'	ה' בניסן	פרק יד-טו. הלי תפילין ומזוזה וס"ת.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	מ"ע כו. יב.
ה'	ו' בניסן	פרק ב-ד.	פרק ה.	מ"ע יג.
ו'	ז' בניסן	פרק ה-ז.	פרק ו.	מ"ע טו. יח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש סוף	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ט באדר	3.40	4.29	4.50	5.48	8.42	11.48	12.18	5.54.2	6.18
ש"ק, א' בניסן	3.39	4.27	4.49	5.47	8.42	11.47	12.18	5.54.8	6.19
א', ב' בניסן	3.37	4.26	4.48	5.45	8.41	11.47	12.18	5.55.5	6.20
ב', ג' בניסן	3.36	4.25	4.46	5.44	8.40	11.47	12.18	5.56.2	6.20
ג', ד' בניסן	3.34	4.23	4.45	5.43	8.39	11.46	12.17	5.56.9	6.21
ד', ה' בניסן	3.33	4.22	4.44	5.41	8.38	11.46	12.17	5.57.6	6.22
ה', ו' בניסן	3.31	4.20	4.42	5.40	8.38	11.46	12.17	5.58.3	6.22
ו', ז' בניסן	4.30	5.19	5.41	6.39	9.37	12.46	1.17	6.58.9	7.23

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
ויקרא / החודש	5:17	6:30	5:32	6:32	5:24	6:32	5:35	6:32
צו	6:22	7:35	6:37	7:37	6:28	7:37	6:39	7:37

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעיריאגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

פסוק ראשון ואחרון מהפסרת שבת-ראש חודש:
 "כה אמר"; "והיה מדי חודש"; "ויצאו וראו"; "והיה מדי חודש"⁸.

אם קרא את הפסרת השבוע או כל הפסרת אחרת, קורא אחריה הפסרת פרשת החודש, ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה⁹.
 בכל חודש ניסן אין אומרים 'אב הרחמים'.

נשיא: מצווה לחזק את המנהג¹⁰ לקרוא¹¹ אחרי התפילה¹² (אחרי אמירת תהילים¹³ ומשניות האבלים) בכל יום החל מהיום עד י"ג ניסן ועד בכלל, דבר יום ביומו בפרשת הנשיאים. היום מתחילים "ויהי ביום כלות משה" ומסיימים "זה קרבן נחשון בן עמינדב" (במדבר ז, א"י). אחר כך אומרים את ה"יהי רצון" (אומרים אותו גם בשבת)¹⁴ הנדפס בסידורי תהילת ה'¹⁵. גם כוהנים ולוויים אומרים אותו¹⁶.

7 ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.
 8 לקוטי שיחות כרך לה, עמ' 191 הערה 34.
 9 לוח כולל-חב"ד, ש"פ נח.
 10 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' עז.
 11 שבהקפדה לומר בכל יום את הנשיא שלו, יש סוגלה שלא ישכח באחד הימים לספור ספירת-העומר. שמעתי מאבי מורי ז"ל בשם הרה"ג הרה"ח ר' חיים-שאל ברוק ע"ה.
 12 אין מנהגו לקרוא מתוך ספר-תורה. גם בימי הקריאה אין לגלול הס"ת ולקרוא פרשת הנשיאים מתוכו. ובפרט בש"ק, שפרשת הנשיאים צ"ל אחר תפילת המוספין דווקא – 'שערי הלכה ומנהג' שם.
 13 וביום שיש בו תפילת מוסף, אחרי תפילת מוסף, שתדירה ומקודשת יותר מקריאת הנשיא – שם עמ' עט.
 14 ד"תדיר קודם", וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' (ניסן-סיוון) עמ' ג.
 15 היום-יום, ר"ח ניסן. ספר-המנהגים, עמ' 36. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ד"ו.
 16 לכאורה צריך לנקד שם 'פְּרָשָׁה'.

בס' 'קב הישר' מהדורת הרב שיינברג תשנ"ג, פרק פה (דף תנג, א"ב), הנוסח הוא: "דמתחזשין [ולא 'דמתרשין', עיי"ש] כציפרים, ומצפצפין בשבחין [כ"ה במקור, ס' יסוד-יוסף, ע"פ זוהר דלהלן], ומצלאין על... ותעיל הנך ציפרייא קדישין [אצלנו "ציפרי קדישין"] לאתר קדישא דאיתמר עליהו [ונסחחו הוא כבס' יסוד-יוסף, "עליה" – על האתר]... וכל האורות הקדושות הכלולות [א"ה: צ"ע שבכ"מ – כמו באנה"ק סכ"ו, כ"ז – 'אורות' הן בלשון זכר] בקדושת זה השבט, ואהיה מלוּבש בקדושת זה השבט [נשמט מפני הדומות, וכבר העירו ע"ז]...". (ומציין לזוהר ח"ג קצוב, וס' 'דברי תורה' להרה"צ וכו' ממונקאטש ח"ב אות ג).
 16 למרות שמוזכר שם "שבאם אני עבדך משבט...". והוא איננו משבט זה, כיוון שזה שייך ל'עבור' (דהיינו גילוי מסויים מנשמה אחרת בתוך נשמת-הוא, הנשארת בדרגתה), הוראת כ"ק אדמו"ר

יום התועדות. ההתועדות – בבית-הכנסת¹⁷.
חודש ניסן

בכל החודש אין אומרים תחנון¹⁸, 'אל ארך אפיים'¹⁹ ו"למנצח... יענך"²⁰ בימות החול, "אב הרחמים" לפני מוסף שבת, ו"צדקתך" בשבת במנחה²¹. אין מתענים אלא חתן ביום חופתו ובכור בערב-פסח²².

ברכת האילנות: מברכים אותה רק²³ בחודש ניסן²⁴. גם נשים מברכות²⁵. מברכים רק על אילני

מהורש"ב נ"ע, היום-יום שם, ספר-המנהגים שם, לוח כולל-חב"ד.
 ב'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' פ נתבאר, שהשייכות היא ודאית לכל אחד ואחד מישראל, ורק שבאם זהו שבטו, אזי השייכות וההמשכה הן באופן נעלה יותר (בשר"ת מנחת-אלעזר ח"ה ס' ב כתב שלא יאמרו כהן ולוי את היה"ר, אבל בס' פתח-א-זוטא הלי פסח ס' א אות ו הוכיח שגם הם יכולים לומר זאת).

17 היום-יום, ל' ניסן.
 18 שו"ע אדמוה"ז סימן תכט ס"ח.
 19 כנדפס בסידורים מאז שנת תשל"ח. ראה ברור בעניין זה ב'התקשרות' גיליון שכט עמ' 18.
 20 סידור אדמוה"ז, לפני 'למנצח' זה.
 21 הנאמרים רק ביום שאומרים בו תחנון, כמבואר (בשו"ע רבינו ס' רפד ס"ד וס' רצב ס"ז, ו) בפסקי הסידור כל אחד במקומו.
 22 לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמוה"ז ס' תכט ס"ט.
 23 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א עמ' רכ, ע"פ סדר ברכת-הנהנין שבסידור אדמוה"ז. וכן הוא ע"ד הקבלה, ברכי-יוסף ס' רכו ס"ק ב. ולפלא שממשיכים להדפיס גם השתא בלוח כולל-חב"ד (ע"פ קצות-השולחן ס' סו בבדי-השולחן ס"ק יח) שניתן לברך ברכה זו גם בחודשי אדר או אייר, ללא כל הסתייגות. וראה אנציקלופדיה-תלמודית כרך ד עמ' שנה, ציון 98.
 24 היו שביבירו ברכה זו ברוב עם, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ה. ובפרט ע"פ המבואר בס' מורה-באצבע להחיד"א אות קצט ע"פ זוהר, שכוונת הברכה היא לתיקון נשמות שנתגלגלו בדומם וצומח ויבקשו עליהן רחמים.
 לעניין ברכה בשבת, ראה שו"ת יחוה-דעת ח"א ס' ב שאין בזה איסור, ותלוי במנהג המקום, וש"נ.
 בשו"ת מהר"ל (הישנות) ס' קמג נקט בפשיטות שמי שלא בירך בראייה ראשונה מברך בראייה שנייה, ונעתק באגור ס' שיח ומטה-משה ס' שסא (שם הביא מזה ראייה לדין שהחיינו, שבו נחלקו עליו, ולדעת רבינו בסידורו מברכים ללא שם ומלכות), ובבירור-הלכה ס' רכו (עמ' רט) כ' שלפי כללי הפוסקים יש לפסוק כן נגד כל האחרונים שלא ראוהו. בבדי-השולחן שם הבין בסדר ברכת הנהנין פ"ג הי"ד שאין לברך, אבל מפשטות הלשון הכוונה רק לשלול ברכה נוספת באותה שנה (וכמו בהלכה יג וכו' שלא כותבים כן. ובפרט שמהלשון שם "אינו חוזר ומברך" משמע שכן מברך לראשונה). וראה בזה באריכות בשו"ע הקצר פרק פז ס"ג ובהערות.
 25 נתמן בשו"ע הקצר שם ס"א.

הלכות ומנהגי חב"ד

טרחה דציבורא³. הראשון: פרשת ויקרא, השני: פרשת ראש-חודש (במדבר כח, ט"ו), והשלישי: פרשת החודש (שמות יב, א"כ). בשמונה-עשרה "יעלה ויבוא". חצי הלילה⁴. "ואברהם זקן... זבדיה... ג' פעמים. קדישתתקבל. שיר-שליש, הושענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. קריאת התורה: מוציאים שלושה ספרי-תורה. בראשון קוראים לשישה עולים בפרשת השבוע. תמיד, לפני ההגבהה, מניחים את הספר הבא על הבימה⁵. הגבהה וגלילה. וקוראים לשביעי בספר השני בפרשת ראש חודש: "וביום השבת... ובראשי חדשיכם... ונסכו", ואז מניחים את ספר-התורה השלישי על הבימה (ונשאר על הבימה עד אחרי הקריאה בו)⁶, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. בספר השלישי קוראים למפטיר את פרשת 'החודש', בפרשת בוא: "ויאמר... החודש הזה... תאכלו מצות". הגבהה וגלילה. אם יש רק ספר-תורה אחד, אין מגביהים אחר חצי קדיש אלא גוללים לקריאת ראש-חודש ולפרשת החודש. ומגביהים וגוללים לאחר גמר המפטיר. אולם את החצי קדיש אומרים תמיד אחרי הקריאה שלפני עליית המפטיר. רצוי להכריז איזו הפטרה קוראים (ומקומה בחומשים), כדי למנוע בלבול מן הציבור. הפטרה: "כה אמר... בראשון באחד לחודש... עולת תמיד" (יחזקאל מה, יח"מו, טו), ומוסיפים

(3) לוח 'דבר בעתו'.
(4) יש עניין מיוחד להתפלל תפילת שחרית זו בציבור. כדי לומר הלל בציבור, ובפרט שבראש-חודש יש אומרים שאין מברכין עליו אלא בציבור (רמ"א תכ"ב, שו"ע אדה"ז תפ"ג), אך כשלא הספיק, ידוע שאמירת הלל כסדר התפילה חשובה יותר מאמירתו בציבור. וכן שמברכין עליו גם אז.
(5) רמ"א סו"ס קמו. הר"מ שי' הארליג מסר שמניחים אותו בצד ימין (ודלא כמ"ש בפסקי תשובות שם ע"י ציון 36, להניחו בשמאל כדי שיהא קרוב יותר לבעל-קורא).
(6) שערי-אפרים, שער י, ס"ב.

בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' לשבת זו, יש לזכור לקרוא את שלוש הפטרות – של פרשת 'ויקרא' (עם זו יצרתי ל...), של פרשת 'החודש' (כה אמר... בראשון... עולת תמיד), ושל ראש-חודש (כה אמר ה', השמים כסאי...), כמנהגנו. והנהוגים כמנהג רבותינו נשיאינו, יקראו את הפטרות 'ויקרא' וראש-חודש בעש"ק אחה"צ, ואילו בש"ק לפני תפילת שחרית, לאחר קריאת ה'שביעי' שוב, יקראו את ההפטרה דפרשת החודש, בתוספת פסוק ראשון ואחרון דר"ח, כפי שקוראים היום בפועל למנהגנו.

* ביום האחרון של חודש אדר צריכה להיות שמחה מופלגה ביותר, לאחר ה'מרבין בשמחה' של כל ימי אדר מיום ליום, והיא נותנת את הכוח והסיוע להמשיך את הגאולה דחודש ניסן, שבו נגאלו ובו עתידין להיגאל, כי השמחה שבחודש אדר, ובפרט ביום האחרון שבו, פורצת את גדר הגלות ומביאה את הגאולה האמיתית והשלמה, על-ידי משיח צדקנו שנאמר בו "עלה הפורץ לפניהם", בקרוב ממש!
* ביום זה – 'יום כיפור קטן' – יש להוסיף בג' הקוין: תורה, עבודה (תפילה שבמקום קרבנות), גמילות-חסדים וצדקה?

שבת-קודש, פרשת ויקרא / החודש

ראש חודש – א' בניסן

[כמה ממנהגי ראש-חודש נזכרו מידי ר"ח, ולאחרונה בגיליונות: תתק"ט, תתקי"ג, תתקי"ז].
ערבית: לפני שמונה-עשרה טופחין על השולחן, להזכיר אמירת 'עלה ויבוא'.

שחרית: רצוי להכין את שלושת ספרי-התורה המיועדים לקריאה קודם התפילה, כדי למנוע

(1) לקוטי-שיחות, כרך ד, עמ' 1274.
(2) שיחות-קודש תשל"ו עמ' 663, ובכ"מ.

שייכותו של כל יהודי לתפילה הנעלית בזכות ה'נשיא'

מדוע עושים זיכרון לקרבנות הנשיאים, למרות שהיו מאורע חד פעמי בחנוכת המשכן? • ולא רק באי-אמירת תחנון, ובאמירת קרבן 'הנשיא' בכל יום – אלא בתפילה המיוחדת שלאחריה, שלא נמצאת דוגמתה!
• זו בקשה נעלית ביותר: א) שיאירו עלי – בגלוי, ב) כל הניצוצות (האורות, ג) של כל השבטים; ועם זה היא נאמרת על-ידי כל יהודי ויהודי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. לכל לראש יש להתחיל בעניין השייך לתפילות הסמוכות להתוועדות – שחרית ומוסף שלפני ההתוועדות, ומנחה שלאחרי ההתוועדות: תפילת "אב הרחמים" בין שחרית למוסף, ותפילת "צדקתך צדק" במנחה – אין אומרים בשבת שחל ביום שאין אומרים בו תחנון! כלומר, גם בשבתות אלו נעשית הפעולה הקשורה עם התפילות שהן בדוגמת עניין התחנון, ואדרבה, מכיוון שפעולה זו נעשית מצד מעלת היום, ללא צורך בתפילת בן-אדם, הרי זה באופן נעלה יותר, עד לתכלית השלימות.

וכמו כן ביום שבת-קודש זה, שאין אומרים בו תפילות אלו – כפסקי-דין אדמו"ר הזקן בשולחן-ערוך², "נוהגין במדינות אלו שבכל חודש ניסן אין אומרים תחנון... ולא 'צדקתך צדק' שבמנחה בשבת... (והוא הדין שאין אומרים 'אב הרחמים')... וסמכו על מה שאמרו חכמים שבא' בניסן התחילו הנשיאים להקריב את קרבניהם לחנוכת המזבח נשיא אחד ליום עד י"ג ניסן, וכל נשיא ביום שהקריב קרבנו היה יום-טוב שלו, וערב פסח הוא

(1) שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת סו"ס רפ"ד. וסו"ס רצ"ב.
(2) או"ח הל' פסח סתכ"ט ס"ח"ט.

ב. והנה, עצם המנהג שאין אומרים תחנון (וכן "אב הרחמים" ו"צדקתך צדק" בשבת) בי"ב ימים ראשונים של חודש ניסן מצד קרבנות הנשיאים – מורה על תוקף הפעולה של קרבנות הנשיאים: קרבנות הנשיאים הוא עניין חד-פעמי שהיה אך ורק בחנוכת המזבח כשהוקם המשכן, לפני בית ראשון וכו', ומאז לא מצינו דוגמתו במשך כל הדורות שלאחרי זה ואף-על-פי-כן, בעניין זה קבעו זכר עד סוף כל הדורות – שמידי שנה בשנה

(3) לפני 'למנצח גו' יענך".

אין אומרים תחנון בימים אלו, מצד היום-טוב של הנשיא שהקריב בו ביום בעת חנוכת המזבח. ולאידך, ישנם עניינים רבים שהיו באופן תמידי (לא רק באופן חד-פעמי) שלא קבעו להם זכר לכל הדורות, שכן, רק בעניינים אחדים קבעו חיוב של זכר, כמו: "זכר ליציאת מצרים", או דברים שקבעו כזכר למקדש – שלא בערך לגבי ריבוי העניינים שהיו באופן תמידי, שלא נקבע להם זכר. ומזה מובן גודל ותוקף פעולת קרבנות הנשיאים – שלמרות היותו עניין חד-פעמי, מכל-מקום,

לעשות רצונך כל ימי חיי, אני זורעי זרע זרעי מעתה ועד עולם אמך". ונקודת העניין – תפילה ובקשה על דבר הכי נעלה, שלא מצינו דוגמתו בשאר תפילות: (א) "יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט", (ב) לא רק כל הניצוצין וכל האורות של שבט אחד, אלא גם כל הניצוצין וכל האורות של כל השבטים – כי מכיוון שמתפללים תפילה זו בכל י"ב הימים של קרבנות הנשיאים, נמצא שתוכן

מכיוון שמתפללים זאת בכל י"ב הימים, נמצא שהבקשה נוגעת להארת כל הניצוצין וכל האורות של כל י"ב השבטים, הכוללים את ניצוצות הקדושה שבכל הבריאה

נקבע זכר לכל הדורות, שאין אומרים תחנון בימים אלו, ולא עוד, אלא שכתוצאה מזה נפעל גם בנוגע לכל חודש ניסן, ש"נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום-טוב", מצד הפעולה של קרבנות הנשיאים. ובטעם הדבר יש לומר – מכיוון שקרבנות הנשיאים הוא עניין חנוכת המזבח, שזהו היסוד לכללות עבודתם של ישראל במשך כל הדורות בגילוי והמשכת אלוקות, שזהו עניין "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".⁴

ג. ויש להוסיף, שפעולת הקרבת הנשיאים מתבטאת לא רק בזכר של אי-אמירת תחנון (כולל העניין החיובי שנפעל מצד מעלת היום, כנ"ל), אלא גם במנהג "לקרות פרשת הנשיא שהקריב בו ביום".⁵

ועוד עניין בזה – בנוגע ל"יהי רצון" שאומרים אחר אמירת הנשיאים: "יהי רצון מלפניך כו' שבאם אני עבדך משבט (פלוגי) שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום, אזי יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט, להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך

הבקשה היא בנוגע להארת כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות של כל י"ב השבטים, הכוללים את כל ניצוצות הקדושה שבכל הבריאה כולה, שכן תכלית ומטרת הבריאה כולה היא "בשביל ישראל", ובמילא, כל ניצוצות הקדושה שייכים לישראל, "גוי קדוש".⁶ (ג) יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין כו" – באופן של גילוי, (ד) ועד שיפעל גם בנוגע לעבודה בפועל – "להבין ולהשכיל בתורתך וביראתך לעשות רצונך", שזהו כללות "מעשינו ועבודתינו",⁷ הן בענייני תורה ומצוותיה והן בענייני הרשות, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁸ ו"בכל דרכיך דעהו",⁹ שכן בכל רגע שקיימת מציאותו צריך לשמש את קונו, "אני נבראתי לשמש את קוני".¹⁰ (ה) ובאופן של פעולה נצחית – "כל ימי חיי אני זורעי זרע זרעי מעתה ועד עולם". (ו) ומסיימים – "אמן", שעניינו לאמת את הדבר

* הרבי היה אוכל מאכלי חלב בפסח³⁵ (מזה נראה שאין חשש בעצם השימוש בחלב, אבל אלה הנזהרים מאכילת מוצרים תעשייתיים, נמנעים גם מחלב ומוצרי, כשאינם תוצרת בית). * בין כלי הפסח של רבותינו נשיאנו היו גם צלחות עם פסי זהב בשפתן.³⁶ * אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה צריך לאכול בפסח שקדים מתוקים לרפואה, והקפיד שיקנו אותם (קודם הפסח) בחנות שאינה מוכרת כלל מוצרי חמץ.³⁷ * בדבר 'דירת פסח' או מטבח מיוחד לפסח – "לא ראיתי ולא שמעתי רבותינו נשיאנו נוהגים כן".³⁸ * אחד החסידים נהג להכין לעצמו מים לכל החג, ואחר-כך, כשהיה קשה עליו, רצה לבטל המנהג על-ידי התרת-נדרים, והורה לו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שלא לבטלו, אף שאדמו"ר בעצמו לא נהג בזה, מכיוון שמנהג זה הוא מהנהגות הבעש"ט.³⁹ * בס' 'תשבי' ועוד מובא, שיש הנמנעים

מלהזכיר שם 'לחם' בפסח. על הרבי מסופר שכשאמרו לו על חדר מסויים שיש בו 'חמץ', הגיב ואמר: לא כדאי להזכירו בפסח.⁴⁰ * אין נמנעים מלהכין בפסח מיני מאכל (ומאפה) הדומים למאכלי חמץ.⁴¹ * לפני פסח מבשלים ומסננים בבד את הסוכר המיועד לפסח, כדי לוודא שאין בו לכלוך כלשהו. יש שנוהגים כמנהג רבותינו נשיאנו עצמם ואינם אוכלים כלל סוכר או מוצרים המכילים אותו בפסח, אך הרבי אמר שאינו יודע אם זו הוראה לרבים.⁴² * נזהרים ממאכל שנפל על הרצפה, ולכתחילה אף אין משתמשים בכלים שנפלו על הרצפה.⁴³ * אוכלים רק פרי או ירק בעל קליפה,⁴⁴ ומקלפים אותו לפני האכילה (אפילו עגבניות ותמרים) בסכין המיוחדת לכך, שאין משתמשים בה לחיתוך מאכלים. * נוהגים שלא לאכול דגים מלוחים ('הרינג') בפסח.⁴⁵

40) מליל-הסדר תשל"ט, 'התקשרות' גיליון לח עמ' 13, 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. אגב, הרבי נמנע מלאכול מאכל שאמרו עליו בטעות שהוא 'קניידלאך' – 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. (וראה סיפור זה גם ב'כפר חב"ד' גיליון 759 עמ' 44 ועמ' 158). 41) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. 42) 'המלך במסיבו' ח"א עמ' 10. וראה בארוכה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10 ואילך. ויש, שכבר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע אמר שאינו אוהב שמחקים אותו בזה. 43) בס' 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10 (ללא ציון מקור) כתב שיש הקולפים ואוכלים את המאכל, ולעניין כלי, כתב שנמנעים משימוש בו אף בדיעבד באותה שנה. 44) למשל, אין אוכלים כרוב וכדומה. וישנם שגם חסה אינם אוכלים מחוץ למרור וכורך בליל-הסדר. 45) שם עמ' 10, עיי"ש (המציאות כיום היא, שבדגים מלוחים ללא ליבוד הבעיה היא האנונים לריכוך שיש בו בעיית כשרות וגם בעיה לפסח, ובדגים מעובדים ייתכנו גם גלוקזה וחומר-ייטעם, שעלולים להיות חמץ ועכ"פ קטניות).

תה, ועל אדמו"ר מהור"צ – מובא בעמ' 10. 35) מפי הרה"ח בנימין שי' קליין ('תשורה', נה"ח, ח' אדר תשנ"ו, עמ' 29). וי"א שגם אדמו"ר מהורש"ב ואדמו"ר מהור"צ אכלו מאכלי חלב בפסח. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10 ו'ועמ' נג אות 1. 36) 'אוצר מנהגי חב"ד' ס"ע 10, מהרה"ח ר' רפאל-נחמן הכהן ע"ה בשם הרה"ח ר' שאול-דוב זיסלין ע"ה. 37) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10, מהרה"ח ג' יעקב לנדא ע"ה. 38) לקוטי-שיחות כרך לב, עמ' 204 בהערה. ומצוין שם לדרכי חיים ושלום' הל' פסח ס' תקעב, שבעל המנחת-אלעזר נהג כן (וע' ס' 'מהרי"ל – מנהגים' הוצאת מכון ירושלים עמ' תרל"ו אות 10). 39) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. ויש יחידים מאנ"ש הנוהגים בזה גם כיום. כשהיה הרבי מסייר במוסדות החינוך קודם עריכת ה'סדר', אירע שהעיר שיש לבדוק מפעם לפעם את המסנתג שלא ייכנסו בה עניינים בלתי רצויים.

6) יתרו י"ט, 1. 7) לשון אדה"ז בתניא רפ"ז. 8) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. 9) משלי ג' 10. וראה רמב"ם שם, ש"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב. 10) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

4) תרומה כה, ת. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ת בתחלתו. 5) ש"ע אדה"ז שם סט"ו.

כדעת כ"ק אדמו"ר הזקן²², ולהשתדל בדרכי נועם אצל כל הרבנים שיעשו זאת.

הידורים²³

* אין אוכלים מצות מכונה, ואין נותנים אותן אפילו לילדים²⁴.

* נזהרים ביותר ממצה שרויה. ולכן המצות שעל השולחן מכוסות [בפועל: כל אחד ואחד אוכל לעצמו מתוך שקית. אוכלים את המצה לפני הבאת התבשילים על השולחן, מסלקים את השקיות ואז שותים ואוכלים את הסעודה. למעשה, אף אין מטגנים מצה במיפירות], שמא תיפול עליהן טיפת מים, וכן שלא יפלו מפירווי המצה למים או למרק. קודם ששופכים מים, או משקאות שמים מעורבים בהם, לכוס או לקערה, בודקים שלא יהיו בכלי פירווי מצה [כלי עם דבר לח שנפל בו פירור מצה, נמנעים מלהשתמש בו בפסח זה]²⁵.

מצד החינוך – גם הקטנים צריכים להיזהר ממצה שרויה²⁶.

22 בסידור – נדפס בשו"ע שלו סוף הל' פסח עמ' 1120, וביאור מבעהמ"ח שער הכולל להלן שם עמ' 1399. וראה 'המועדים בהלכה' עמ' רנא, ובארוכה בספר 'מכירת חמץ בערב קבל' להרה"ג רי"צ ש"י בלינוב, וכן בקונטרס 'מכירת חמץ לפי תקנת רבתינו' להרה"ג רש"ב ש"י לוין, הנדפס בסו"ס 'תיקוני מקוואות' שלו, ברוקלין תשנ"ח.

23 ברשימות, חוברת לח עמ' 9, איתא: "כ"ק אדמו"ר היה אומר, שאין לנהוג בהידורים בחג המצות – הטעם שלא יחול בקבלה בנדר. כ"ק מו"ח אד"ש". ולא נתפרש, הלא רבתינו נהגו בהידורים רבים ביותר, ומן הסתם התנו שיהיה 'בלי נדר'.

24 'תורת מנחם – התועדויות' תשי"א ח"ב עמ' 7. ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כ"ט על היחס למצות מכונה.

25 ספר 'המנהגים' עמ' 41. האמור בסוגריים – ע"פ 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מט, מח.

(המכניסים מצה ישנה לתנור לחממה כדי להחזיר טריותה – אין בזה חשש 'שרויה').

26 'התועדויות' תשמ"ח ח"ג עמ' 111 הערה 258. והנאמר בשיחה הנ"ל דשנת תשי"א שאין להקפיד בזה, הכוונה לקטנים ביותר שטרם הגיעו לחינוך, שעדיף להאכילם שרויה מאשר מצת מכונה. ואף בנושא קטניות, אף שאדה"ז (תנ"ג ס"ג) מוזכרו רק כמנהג, מסתבר שעדיף להאכילם 'שרויה' שהחשש בו רחוק ורק ממידת חסידות (והרי באחש"פ מקילין בזה), על פני קטניות שהמנהג ברור לאיסור (כך פסק ונהג בביתו הרה"ר ר' אברהם צבי הכהן ע"ה

* נזהרים משתיית י"ש בפסח²⁷.

* כשהסירו את החותמות מבקבוקי היין, נזהרו שה'פוחתן' (שבאמצעותו פותחים את הבקבוק) לא ייגע ביין עצמו²⁸.

* הרבנית רבקה נ"ע אמרה, שאצלם לא שטפו את הביצים לפני פסח²⁹.

* זה כמה שנים מנהגנו לא לקחת קידה וקינמון לחרוסת [וכן לא להשתמש בתבלינים בכלל] מחשש תערובת חמץ³⁰.

* רבנו הזקן אמר: "בפסח אין צריך לכבד זה את זה באכילה ושתייה, אבל מותר ליטול בעצמו"³¹.

נזהרים לאכול רק בבית ולא אצל אחרים, גם אם יודעים שהזולת נזהר (לכל הפחות) כמותו.

* הצמח צדק אסר אכילת צנון בפסח, ללא מתן טעם³².

* רבתינו היו אוכלים דגים בפסח³³.

* כנראה, הרבי לא היה שותה תה בפסח (אבל בכלל, הקלו בזה גם רבתינו)³⁴.

מירושלים ת"ו. וכנראה שיש מרבני אנ"ש כיום הסוברים אחרת, וצ"ע אם יש לדעתם מקור נאמן. וראה בשו"ת קנין תורה ח"ב ס' פ. פרדס חב"ד גיליון 17 עמ' 175).

27 לחששות שבוה, ראה שו"ע אדמו"ר ס' תנא, מד. שו"ת הצמח צדק או"ח סו"ס נא. למעשה אוסרים גם אם בטוחים לחלוטין בכשרותו – 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' נד וש"ג, ושם בעמ' נו שלא נזהרו בהנאה ממנו.

28 לקוטי דיבורים עמ' 846.

29 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ד, סד, מליקוטי סיפורים עמ' רסא. ומביא שם שכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע הקפיד על הבחורים בליובאוויטש שהידרו לרחוץ. בזמננו יש החוששים לכוהל בסימון שע"ג הביצים, ומשווקים בסימון מיוחד במספר כוכביות.

30 ספר 'המנהגים' עמ' 39. ובפועל נמנעים ככל האפשר ממוצרי תעשייה בכלל (ראה מכתב המד"א דכפר חב"ד בנידון ב'כפר חב"ד' גיליון 759 עמ' 64).

31 'היום יום' כ' ניסן. ספר 'המנהגים' עמ' 42. והיינו רק כדי שלא לגרום הרגשת אינוחות למישהו ולהביאו לבטל הידוריו, אבל ודאי שיש לארח ולתת האפשרות לקחת, אם סומך על המארח. ראה ספר 'השיחות תש"ה' עמ' 91 ועוד. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סז, וש"ג.

32 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סב. לגבי שום, אין מנהגנו לאסור (בשם הגר"י לנדא ע"ה). וראה מה שהביא בזה בס' שבח המועדים תשנ"ג עמ' 195).

33 שם עמ' ס. וכנראה קנו והכינו אותם לפני פסח, כמנהג הפשוט המובא שם.

34 שם עמ' נג. ששתה במקומו חלב מהול במים חמים. במקום אחר פורסם מפי המשב"ק שהשתייה בימי הפסח היתה מיץ תפוזים שנשחט בבית. ב'אוצר' בעמ' הנ"ל מובא שנהגו לשתות

באופן של קיום ותוקף¹¹, על-דרך ובדוגמת ניצחון המלחמה על-ידי הגיבורים¹².

והפלא הכי גדול – שתפילה ובקשה זו, על עניין הכי נעלה, נאמרת לא רק על-ידי יחידי-סגולה, או רבי-סגולה, כלומר יהודים בעלי מעלה מיוחדת כו', אלא כפי שנקבע ב"מנהג ישראל תורה היא"¹³ שכל-אחד ואחד מישראל, יהיה מי שיהיה, אומר תפילה ובקשה הכי נעלית זו!

ומכיוון ש"תורת אמת" ("מנהג ישראל תורה היא") קובעת שכל אחד ואחד מישראל צריך לומר תפילה ובקשה זו, ועד שיש בה העילוי של תפילת הציבור, שאינה נמאסת ח"ו, "הן א"ל כביר ולא ימאס"¹⁴, אלא מתקבלת ופועלת פעולתה כו' – הרי מובן, שקיומה של תפילה זו שייך ואפשרי בדרך הטבע (שהרי אין מתפללין על מעשה ניסים¹⁵) אצל כל אחד ואחד מישראל גם בחושך כפול ומכופל של זמן הגלות.

ומזה מובן גודל העילוי בקרבנות הנשיאים – שפעולתם החד-פעמית מאפשרת שיאירו על כל אחד ואחד מישראל כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות של כל י"ב השבטים, גוי קדוש, ויפעלו בנוגע לעבודתו בתורה וביראה ובקיום רצונו יתברך!

ד. ועוד עניין בזה – בנוגע ליום השבת שבי"ב ימים הראשונים של ניסן שבהם הקריבו קרבנות הנשיאים:

יום השבת בימים אלו של קרבנות הנשיאים פועל ומשפיע על שאר הימים של קרבנות הנשיאים – הן בנוגע לימים שלפני זה, שעלייתם ושלימותם, באופן של "ויכולו"¹⁶, כיליון ותענוג¹⁷, נעשית ביום השבת, והן בנוגע לימים שלאחרי זה שמתברכים מיום השבת, "מיני מתברכין כולהו

יומין"¹⁸.

ומזה מובן, שכל האמור לעיל בנוגע לפעולת קרבנות הנשיאים, כמבואר בנוסח ה"יהי רצון" – הרי זה בהדגשה יתירה ביום השבת, הכולל את קרבנות כל הנשיאים.

ה. ומזה באים לקיומה של התפילה העיקרית שאומרים כמה פעמים ביום, לפני ולאחרי ה"יהי רצון" של אמירת הנשיאים – התפילה על הגאולה, "ותחזנה עינינו בשוכך לציון ברחמים", שבוודאי ובוודאי מתקיימת גם תפילה זו תיכף ומיד, ובפרט כשנמצאים בחודש ניסן, "חודש של גאולה, שבו נגאלו ישראל ממצרים וכו' עתידין ליגאל, שנאמר¹⁹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"²⁰.

ובפשטות – שתיכף ומיד יוצאים כל בני ישראל מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו"²¹, "קהל גדול ישוכו הנה"²² – לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש ולבית-המקדש.

ובדרך ממילא, הרי, בבוא חג הפסח שנה זו [...] – "נאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון"²³.

וכל זה – במהרה בימינו ממש, ובלשון המכילתא²⁴ "לא עיכבן המקום כהרף עין", ולא עוד, אלא שעניין זה הובא גם בפירוש רש"י על התורה²⁵, "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"²⁶, היינו, ש"לא עיכבן המקום כהרף עין" כפשוטו ממש, ובאופן ד"אמן", "נצוהי"א"²⁷, ומתוך שמחה וטוב לבב.

(קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת ויקרא, ה' בניסן

ה'תשמ"ז. התועדות תשמ"ז, כרך ב, עמ' 738 – בלתי מוגה)

18 זח"ב סג, ב, פח, א.

19 מיכה ז, טו.

20 שמור"ר פט"ו, יא.

21 בא י, ט.

22 ירמיהו לא, ז.

23 נוסח ברכת "אשר נאלנו" בהגש"פ, מפסחים קטז, ב.

24 בא יב, מא, שם מב.

25 שם, מא.

26 פרש"י בראשית ג, ח. ועד"ז בכ"מ.

27 ראה ויק"ר פכ"ד ג, פ"ל, ב.

כוח להתחדשות ולגאולה ניסית

גאולה למעלה ממדידה והגבלה

פרשת החודש קשורה עם חודש ניסן, שעניינו – חודש של גאולה, הנהגה באופן של נס. ועניינו בעבודה – עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה. כלומר, לא רק עניין של חידוש, אלא בזה גופא – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ועל זה נאמר "החודש הזה לכם", ואיתא במדרש "הדא הוא דכתיב יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך", היינו, שיש נתינת כוח מיוחדת לבני ישראל – "לכם", "לך לבדך" – שעבודתם תהיה באופן של התחדשות, עד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

וכאמור – מכיוון שהקב"ה תובע ודורש מבני ישראל עבודה זו, הרי בוודאי נתן תחילה את כל הכוחות הדרושים לעבודה זו, לעשותה בשלימות, מתוך שמחה וטוב לבב, ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה. ועלידי זה פועלים שגם הגאולה תהיה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, באופן ניסי – כי למרות שגם עליפי טבע צריכה כבר להיות הגאולה, שהרי "כלו כל הקיץ", מכל מקום, יכול הדבר להיות בכמה אופנים, ולכן עלידי עבודתם פועלים בני ישראל שהגאולה תהיה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, ובלשון הכתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

וכמה דיוקים בזה: א) "נפלאות" – לשון רבים, "כימי צאתך מארץ מצרים" – שהיו ניסים רבים, עשרה ניסים, חמישים, ועד למאתיים וחמישים ניסים. ועניין זה מרומז גם בשם החודש "ניסן" – ב' נו' נין, כדאיתא בגמרא שב' נו' נין (חנינא וכיוצא בזה) מורה על העניין ד' ניסי ניסים" (ב) פירוש הזהרה – המובא בחסידות – שהניסים שלעתידי לבוא יהיו באופן של "נפלאות" אפילו בערך לניסים של יציאת מצרים. והמעשה הוא העיקר – גאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, באופן של "אחישה", "ארו עם ענני שמיא", ברגע כמימרא, במהרה בימינו ממש, "נאו".

(משיחת שבת פרשת תזריע, פרשת החודש ה'תשד"מ, התועדויות תשד"מ כרך ב, עמ' 1336-1337 – בלתי מוגה)

עלידי החלטות טובות נזכה להיגאל מיד

בעמדנו בראש חודש ניסן . . נוסף לך שהקמת המשכן שהיתה ביום זה היא נתינת כוח להפוך לקדושה את כל ענייני החול, הרי זהו גם "ראש חודש של גאולה", גאולת מצרים שאותה מדמה הנביא ליום הולדת הילד.

ויהירצון שעלידי החלטות טובות בכל עניינים אלו – נזכה שבעמדנו בראש חודש הגאולה, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל" – תהיה הגאולה מיד בראש חודש, כי בראש חודש נכללים כל ימי חודש ניסן, בהם עתידין ליגאל, ואצל הקב"ה אין כוח חסר פועל, ממילא מסוגל הוא להביא לישראל למטה (המתאחדים עם הקב"ה, כנ"ל) את הגאולה תיכף ומיד.

(שבת פרשת ויקרא, פרשת החודש, ראש חודש ניסן ה'תשמ"ח, התועדויות תשמ"ח כרך ב, עמ' 481 – תרגום מאידיש)

ומה טוב – שקודם החג יקנו לכל ילד סידור חדש וכיוצא בזה¹⁰, מה שיוסיף לו חיות ומרץ להשתמש בזה בפועל¹¹.

כלים: "המנהג פשוט במדינות אלו... שלא להשתמש בפסח בשום כלי זכוכית שיש לחוש בו שמא עירו לתוכו משקה חמץ חם, או שמא נשתהה בתוכו משקה חמץ מעת לעת"¹². הנהגה שיהיו להם כלים מיוחדים לפסח, ושלא להזדקק להכשרת הכלים כלל, תבוא עליהם ברכה¹³.

"סדר לדוגמה": בימים הסמוכים לחג הפסח, רצוי להראות לתלמידים עריכת הסדר, שעלידי זה יחקקו בזיכרונם ההלכות הקשורות בעניינים אלו, אך יש להתבונן ולסדר זאת באופן שלא לנגוע במנהגי אבותיהם¹⁴.

חלוקת מצה שמורה: מתקנת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, להשתדל – ובפרט רבנים, שו"ב וכל העוסקים בצורכי ציבור – לשלוח לחג הפסח למכריהם (על-כליפנים בעבור הסדרים) מצות עגולות אפיוות"ד, ודווקא מצות שמורה, וכן במקומות שמסדרים סדרים כלליים (כמו במלונות וכדומה) יסדרו זאת המארגנים¹⁵. בפרט – יש לדאוג לתלמידי מוסדות חינוך חב"ד ולהוריהם¹⁶. "מובן, שכל המרבה בסוגי מקבלי השמורה וכל המהדר בשמורה זו כפי האפשרי – הרי זה משובח"¹⁷. השיעור המינימלי לחלוקה זו הוא: 'כזית'¹⁸.

10 במכלי שכן ממה שעליפידין (רמב"ם הל' יו"ט פ"ו ה"ח. טוש"ע ושו"ע אדמו"ה" או"ח תקכ"ט ס"ו) צריך לקנות לו קליות ואגוזים.

11 ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 343. ואכן נדפסו ומופצות ע"י צאנז"ח באה"ק לשם כך הגדות מיוחדות בהוצאת קה"ת עם חוברת תמונות צמודה, שהוכנו על-פי הוראות מפורטות שנתקבלו מהרבי בנדון.

12 שו"ע אדמו"ה"ז סימן תנא סעיף עג. וכן נפוץ המנהג בין אנ"ש שלא להכשירם גם מאיסורים, וראה בס' 'הגעלת כלים לפסח' פ"ג סעיף נט. ולגבי דורלקס ופירקס וכו' דנו רבות בספרי השו"ת, ראה בס' הנ"ל פ"ג סעיף שעה.

13 ראה במבוא לס' הנ"ל, אות י'.

14 אג"ק כרך י' עמ' שנ.

15 ספר המנהגים עמ' 37.

16 אג"ק כרך יב עמ' שמג וכרך יא עמ' פו.

17 אג"ק כרך יא עמ' ו.

18 אג"ק כרך יב עמ' שמג וכרך יג עמ' יא.

סדרים פומביים: הרבי הציע, שהרבנים שבכל אתר ואתר יערכו סדרים פומביים, היינו – כל אחד מהם יערוך את ה'סדר' שלו, ביחד עם בני ביתו ותלמידיו וכו', "ברחובה של עיר", ויזמין את כל תושבי המקום להשתתף ב'סדר הפומבי'. לפרסם מודעות בעיתונות המקומית, שהרב המקומי עורך 'סדר פומבי' הפתוח לקהל הרחב, במקום פלוני ובזמן פלוני, וכל הרוצה יוכל להשתתף בסדר, לקבל ארבע כוסות ושלוש מצות וכו', ובהדגשה – שאין דורשים דבר מן המשתתף, לא תמורה כספית ולא אחרת, וגם לא מחויבות להישאר עד סיום הסדר, אלא כל הרוצה יוכל להיכנס ולצאת ברגע שירצה¹⁹.

מכירת חמץ: נכון להפיץ שטר-מכירה קצר שיוכלו לצרפו לשטר הכללי, או ייפייכוח מתאים לכל המקומות שבהם נמצאים חמץ וכלי-חמץ²⁰. יש לצרף לעניין זה גם אנשים שעלולים ליטול חלילה מן החמץ בפסח²¹.

יש לדאוג למכירת חמץ ב'ערב קבלן' דווקא,

19 'התועדויות' תשמ"ו ח"ב עמ' 851, מר"ד בעת ביקור הרבנים הראשיים לארה"ק.

20 אג"ק כרך כ עמ' קפו.

21 'שערי הלכה ומנהג' אר"ח ח"ב עמ' קד.

ושם (כדי להפיס דעת המערערים): מובן שזיהירו את המוכרים שאסור להם לעשות זאת. אבל גם אם יעברו על איסור זה – (1) פשיטא כמה מהנ"ל לא יעשו זה. (2) גם בנוגע להנחשדים – ודאי כוודאיות התיקון – לא הוי. (3) אפילו בנוגע להנטול – לכמה דעות לא בטלה המכירה [כן משמע דעת אדמו"ה"ז סי' תמח סעיפים יג"ד] כי אם גזול הוא מה שנטול ותו לא מיד. (4) אפילו להאומר [א"ה: ראה שו"ת משנה"שכיר ח"ב סי' קיח] דבטלה המכירה – י"ל דזהו מכאן ולהבא – וניצל מאיסור בלי יראה ובל ימצא עד שעה זו. ולא שאין בו מעשה – לכמה דיעות אין לוקין עליו אף בעשה מעשה [לעבור עליו]. (5) אפילו למאן דאמר דלוקין עליו – צ"ע מה מכריע: כל שמונת ימי הפסח באיסור דבלי יראה ובל ימצא אלא באופן שאין לוקין – או זמן קצר יותר, אלא שרגע אחד – רגע ביטול הקנייה – קאי בלאו דלוקין עליו. (6) אפילו אם תימצא לומר דבטלה המכירה למפרע – הנה אדרבה לפי זה יש לומר שאין כאן מעשה ואין לוקין על זה, כי מעולם לא היתה כאן מכירה, ואין מקום לקנייה בתוך חג הפסח.

ולבסוף, ע"פ הוראותיו ותיקוניו של הרבי, וכדי שיהא נכון לכל הדעות, נוסף הנוסח דלהלן לשטר המכירה:

"ישראל המוכר או בא כוחו יהיה, באם ירצה, מורשה מהנכרי הקונה ושלא על מנת לקבל פרס, למכור בשבילו או לתת במתנה מהעניינים הנמכרים".

שואלין ודורשין בהלכות הפסח (א)

ספר מיוחד להפצת מבצע כשרות

בהתוועדות י"ב תמוז תשל"ז בישר הרבי על ספר חדש שיצא לאור בפורמט מהודר: ספר בישול ומתכונים על-פי כללי הכשרות • צרו תשובות הרבי במהלך הכנת הספר • משא ומתן שהתנהל על-ידי מזכירות הרבי על תרגום הספר לעברית • קטעים מאלפים ממכתב העורכת, המלמדים על גישת המזכירות בעניין פרסום לקהל הרחב והתייחסות לפרטי-פרטים

מרבני קראון-הייטס] ומסר את ספר הבישול קוקבוק... ואמר לו אדמו"ר שליט"א: הצלחה רבה במבצע כשרות ובכל המבצעים".

כנראה באותם ימים ממש כתב הרבי - בין תשובות רבות שניתנו במהלך הכנת הספר לדפוס - תשובה מיוחדת:

אזכיר על הציון להצלחה רבה ל"קוקבוק" [=ספר הבישול] במילוי תפקידו - הגברת הכשרות בכל מקום.

הידור גם בחיצוניות

כבר בתחילת שלב עריכת הספר הורה הרבי (חודש כסלו תשל"ד):

ולהעיר כיון שצריך להתחרות עם ספרים [כיון צא] בהם סתמיים [לאו דווקא - כשר] ולנצחם [שהרי זה נוגע לכשרות כ]מה] וכמה] בתים דבנ[י] [ישראל] צ[ריך] להיות] גם בעניינים חיצוניים מהודר ונאה, אפילו באם על[ל] יד[י] ז[ה] יוסף בהוצאות. ועוד ועיקר - חלק הדינים צ[ריך] להיות]

הגברת הכשרות

זה היה ממש קרוב לסיום התוועדות י"ב תמוז תשל"ז, התוועדות ארוכה שנמשכה אל תוך הלילה. בסופה הזכיר הרבי ("כאן המקום להזכיר") את עשרת המבצעים, אשר שלושת האחרונים שבהם קשורים לנשי ובנות ישראל. בהזכירו את מבצע 'כשרות האכילה ושתייה', הוסיף הרבי (שיחות קודש תשל"ז כרך ב, עמ' 227):

ובפרט שביום הגאולה סיימו והדפיסו ויצא הספר ברוב פאר והדר - הכרך שלצד מתכונים של הכנת מאכלים, הרי בוודאי מושם בו דגש על כשרות האכילה ושתייה; והיום יצא הספר לאור והחל להיות מופץ...

באותה התוועדות, שעמדה בסימן יובל ה-50, לחג גאולת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ, ניגשו אישים שונים ומסרו לרבי מתנות, בעיקר ספרים וקובצי תורה. בתיאור המובא בשיחות קודש שם (בהוספות עמ' 688) נמסר כדלהלן:

"ניגש הרב ק"מ [קלמן מרלאו ז"ל, לימים

תכנון כינוסים: הוראת המזכירות - אין לקבוע באה"ק כינוס ליום א' דחול-המועד פסח, שבחול הוא יום ב' דחג-הפסח, אם בין המוזמנים אליו יהיו גם אורחים מחול הנמצאים כעת בארה"ק, וזאת כדי שאורחים אלה לא יטעו ויסעו לכינוס באותו יום שעליהם (כתושבי חול) לשמור כיום-טוב".

תכנון נסיעות: מענה הרבי: "הנוהג בישראל, שבחג הפסח נמצאים ביחד איש וביתו (ובביתו), ובפרט ראש המשפחה. נוסף על שקשה ביותר להדר כפי הרצון בענייני פסח - כשנמצאים במקום אחר. וקל להבין".

יש להתחיל בהכנות למבצע פסח, כולל לדאוג למעוות חטיין⁸, מזון ולבוש⁹, וכן לחלוקת מצה שמורה כדלהלן.

הגדות: כדאי שיהיו לכל ילד סידור, חומש, ולהבדיל - קופת צדקה, משלו, וכן ספרי-קודש אחרים. ובעניין שהזמן גרמא - הגדה של פסח.

ע"כ. וע"ע (ולאורה יש לברר עד כמה הן חמץ ממש. ע' בשו"ע אדמו"ר סי' תנה ס"ג. ועכ"פ יש מקום להחמיר בבוקר ערב פסח עצמו, וכ"כ בנטע-גיבראל פסח ח"א פ"ב הערה כב).
6) היכל-מנחם כרך ג' עמ' נד. וראה בס' 'נתיבים בשדה השליחות' עמ' קג ואילך, והסיכום בעמ' קנג. וזה דלא כנהוג בין כמה מרבני אנ"ש לפסוק בזה כמ"ש בשער הכולל פ"א ס"ב (אף ש"ל שהכוונה כאן לאורחים שלא מאנ"ש). וע"ע.
7) היכל-מנחם כרך ג' עמ' קצג.
8) שו"ע אדמו"ר סי' תכט ס"ה ואילך. והעירו שברמ"א שם ס"א קושר זאת, ובאו"ו החיבור, לענין 'שואלין ודורשין', עיי"ש (ראה סיפורי-חסידים, מועדים, סיפור 294).
9) ראה 'התוועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 339, 399 ועוד.

הכנות לפסח: "מצווה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל, עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה"¹.
"כל שלושים יום לפני הפסח², טוב להיזהר ולעייין בכל דבר שעושה, שלא יישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בקלות כשיגיע ערב פסח"³.
"בימים אלו מתחילים כבר ענייני המצה⁴... שלכן יש להיזהר מאכילת מצה שלושים יום לפני הפסח"⁵.

1) שו"ע אדמו"ר סי' תכט ס"ג. והינו ל' יום לפני הפסח, משנה: ברורה שם סוס"ק ב בשם אחרונים, כף-החיים ס"ק ג בשם מחזירים. ובפרט בשיבה, כולל-אברכים ובית-מדרש - ראה ערוך-השולחן שם ס"ו.
2) השלושים יום מתחילים מיום הפורים עצמו, שו"ע אדמו"ר שם ס"א.
3) שו"ע אדמו"ר סי' תלו סכ"ג.

4) ידועה תמיהת הרבי (אג"ק בתרמ"א, ח"ט עמ' כב) על כך שחלק מאנ"ש קיבלו את המצות שלא מה'לשכה האירופית' של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. אמנם בס' 'ימי תמימים' (ח"ב עמ' 392) מפורט מאילו מאפיות באה"ק השיגו (עכ"פ בשנת תשי"ט) את המצות ללשכה האמורה, ורובן לא היו מאנ"ש, הרי שאין זה קשור ליצרן דווקא.
5) 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב סי' קצ, מאג"ק כרך ח עמ' שיט. מן הדין אסור לאכול מצה רק מעמוד השחר של ערב פסח, כנפסק בשו"ע אדמו"ר סי' תעא ס"ד. ובחק-יעקב שם ס"ק ז הביא משיירי כנה"ג שהרבה נוהגין שלא לאכול מצה מראש-חודש, והובא באחרונים. בשו"ת איגרות-משה או"ח ח"א סי' קנה (דף ערבא, ואילך) מבאר מקור למנהגם ולמנהגנו. ובס' מצות-מצווה (פי"ב ס"ק כט) כ' שכיוון שהטעם הוא משום חביבות המצווה, הרי אפילו במצות של חמץ ראוי להימנע מלאכול, דשוין במראיתם וטעמם,

מתכונים מיוחדים לכל מדינה

כאשר כתבה העורכת הראשית לרבי בשנת תשל"ט על המאמצים לתרגום הספר לכמה שפות, הביע הרבי שביעות רצון מהרעיון והמאמצים, והוסיף:

..כיון שבכל מדינה ישנם מאכלים המיוחדים לה – כדאי (לשלימות הדבר) להוסיף (גם בחוברת בפנ[ן] ע[צמה]) פרק ע[ל] ד[בר] כ[ל] א[חד] וא[חד] פרק שתערוכנה נשים דמדינה ההיא ואולי גם כאן יתעניינו בזה והרי בלא[ן] ה[כי] ישנה זמן מסויים עד שתוגמר ההענתקה [=התרגום].

בספר 'מי תמימים' (כרך ז' עמ' 288) נדפס מכתבו של הרב אפרים וולף להרב חודקוב, בט"ו בטבת תשל"ט, ובו הוא כותב לו:

"בהמשך למכתבינו בעניין ההצעות לתרגום הספר 'מטבח כשר' לשון הקודש, ישנה גם דרישה די ניכרת בארץ הקודש לרכישת ספר זה כפי שהוא בשפה האנגלית.

"מסוכנות 'סטימצקי', שהם המפיצים הראשיים של הספרים באנגלית בארץ הקודש, פנו אלינו בבקשה לקבל זכות הפצת ספר זה באנגלית בארץ הקודש, והננו לשאול בזה חוות דעת כבודית ורתו וכן אולי כדאי להדפיס שוב הספר באנגלית, כפי שהוא ללא כל שינויים, גם בארץ הקודש".

בי"ט בטבת התקיימה שיחה טלפונית של הרב חודקוב עם הרב וולף, עליה דיווח הרב וולף בכתב בכ' טבת (שם עמ' 289):

"על דבר תרגום והפצת ספר התבשיל, הדבר יוצא ע"י נשי חב"ד הגב' אסתר בלאו ויש להיות בקשר אתה על דבר זה. וגם כשימסרו ההפצה בארץ הקודש אם התבשילים שמופיעים בספר מתאימים גם לארץ הקודש, וכן יש להוסיף כאן גם דיני תרומות ומעשרות וכו'".

הדרכה מפורטת מהמזכירות

מכאן ואילך אנו קוראים במכתבה של מרת בלאו, עורכת הספר, לרב אפרים וולף. המעניין

במכתב היא התעסקותו של הרב חודקוב והתעניינותו בפרטים, ומהם ניתן ללמוד גם על אופן התנהלות המזכירות.

ב"ה, חמישה עשר באב, תשל"ט
כבוד הרב א' וולף לאי"ט

...כפי שאתה כנראה יודע, קיבלתי שיחת טלפון לפני כמה שבועות מאת נחמן אריאלי מבית הוצאת ספרים 'כתר', כשהוא היה כאן בניו יורק. הוא הביע שוב את התעניינותה של 'כתר' בהדפסת ספר הבישול בתרגום לעברית, והוא אמר לי שהוא הבין ממך שיהיה צורך לעבוד על הפרוייקט הזה ביחד עם ליובאוויטש, ושהוא מתקשר על מנת לפעול בשיתוף פעולה.

...רק בשבוע שעבר היתה לי ההזדמנות לדון על הנושא באריכות עם הרב חודקוב שי'. אמסור לך את השאלות ששאלתי את הרב חודקוב שי', שהן צירוף של השאלות שהובאו לתשומת ליבי על ידי בנך, וכן שאלות אחרות שמצאתי לנכון לשאול.

א) הרב וולף הציע שהרב חודקוב שי', יעץ לנו בנוגע לשאלה מי מאנ"ש בארץ ישראל יהיה הכי מתאים לקבל את האחריות של הפיקוח על התרגום, ולעבוד ביחד עם 'כתר'.

ב) שאלנו האם צריכים להרשות ל'כתר' לתרגם את כל הספר בשלמותו, גם את החלקים ההלכתיים, ואז מישהו מאנ"ש יעבור על זה וייתן לכך אישור, או שנרשה להם לתרגם רק את חלקי החולין של הספר ומישהו מאנ"ש יתרגם בעצמו את ההלכות.

הרב חודקוב שי' לא רצה בשלב זה לתת הסכמה מוחלטת לכך ש'כתר' תתרגם את כל ספר הבישול, הוא אמר שזה תלוי בהרבה גורמים, שאת התשובות עליהם הוא היה רוצה לשמוע תחילה ממך, לפני שיביע את דעתו בנידון.

תחילה אסביר לך בקצרה חלק מהסדר שלנו כאן, שנראה שהרב חודקוב שי' מעדיף אותנו: אנחנו כתבנו, ערכנו, הקלדנו, הדפסנו וכרכנו את כל הספר. ואז מכרנו למפיץ כמה אלפי עותקים מכל מהדורה. הרב חודקוב שי' היה אז, ועודנו היום, בעד זה שאנחנו עובדים עם מפיץ כללי, אבל הוא תמיד הדגיש שהחברה הזאת, למרות שבדרך כלל היא משמשת כמוציאה לאור של ספרים, צריכים במקרה זה להיות רק מפיצה של הספרים שלנו,

ואנחנו צריכים להיות המו"ל המלא...

תרגום והפצה בידי מו"ל חיצוני

עם זאת, הרב חודקוב לא סירב להרשות ל'כתר' לתרגם את הספר, אלא אמר שנחוצים כמה תנאים והוא יודה לך אם תשיב לו על השאלות הבאות.

ראשית הוא רוצה לקבל יותר מידע על 'כתר'... וגם זה חשוב מאוד: מי שלא יהיה המתרגם, הוא חייב לענות על הדרישות הבאות: המתרגם חייב להיות – א) ירא שמים ושומר תורה ומצוות, ב) מבין את השפה ואת יסודות הבישול, ג) מבין אנגלית טוב מאוד כדי שיוכל להבין בצורה מלאה ומדוייקת את ההיבטים הרבים מאוד שמוצגים בספר הבישול, וד) אדם שיש לו כישרון להביע את עצמו, או את עצמה, בעברית, כדי שהשפה תהיה מדוייקת הן מנקודת המבט ההלכתית והן מנקודת המבט הדקדוקית ושיהיה לו כישרון גם לכתיבה יפה, כדי שזה יהיה יותר קוסם לציבור הרחב וכו'.

...כן דנתי על הנושא הזה של עריכת מתכונים לכל מדינה כהוראת הרבי [ראה לעיל] גם עם הרב חודקוב שי', והוא בדעה ששנים מאנ"ש צריכות לאסוף מתכונים אלה, ובהחלט לא 'כתר'. הרב חודקוב היה בדעה שאולי כמה מהמתכונים צריכים לקבל ממקומות בישול ציבוריים, כמו שירותי קייטרינג, מאפיות וכו'.

ליקטתי וערכתי גם תבניות לאיסוף מתכונים – כך שכאשר אשה מוסרת מתכון, היא תוודא שהוא כולל במדויק את כל הגורמים הרבים הכרוכים בהכנתו, ולא תשכח שום פרט חשוב וכו'...

...הרב חודקוב שי' אמר שנחוץ שהנשים האחראיות על איסוף המתכונים האלה יכירו היטב הן את המאכלים האמריקאים והן את המאכלים הישראליים. המתכונים הנוספים יהיו מאכלים 'ישראליים' טיפוסיים, אבל הנשים שאוספות את המתכונים צריכות להכיר גם את השפה האנגלית ואת המתכונים שבספר הבישול כדי להבטיח שלא תהיה חזרה על מתכונים שכבר מופיעים בספר. הרב חודקוב גם בדעה שאת המתכונים האלה צריכים להדפיס לא בתור חלק מהספר, אלא: א) בתור עלון

נפרד שיימכר יחד עם הספר, או בלעדיו. ב) ואם יוחלט לכלול זאת באותה כריכה, יש להציב חלק זה בסוף הספר, וצריך להבהיר שזוהי תוספת שהוכנה ע"י נשי חב"ד בארץ ישראל עבור המהדורה הישראלית.

דינים השווים לכל הקהילות

כתבו לנו בעבר שהיית מעוניין לכלול פרק על תרומות ומעשרות וכו', מתוך חוברת שכבר הודפסה.

...הרב חודקוב שאל גם: 1) האם ה'מרכז' בארץ ישראל הדפיס חוברת זאת או, 2) האם אנ"ש בדעה שחוברת זאת היא מוסמכת בהחלט הן עבור עצמם והן עבור אחרים, 3) האם רבני אנ"ש בדקו אם החוברת הזאת מביאה את הדעות השונות בהלכה, והאם היא מקובלת הן על אנ"ש והן על אחרים.

...הרב חודקוב שי' ציין גם שכאשר כוללים דינים כלשהם בספר הבישול, חשוב שדינים אלה יהיו מקובלים על הקבוצות החרדיות השונות, כך שזה לא יראה ברובו בתור מנהגי חב"ד או שזה מבוסס על פוסק הלכה שמקובל רק על אנ"ש.

...גורמים אחרים שצריכים לזכור הם: א) איכות ההדפסה של הספר. צריך לשים על זה דגש רב. ב) מחיר שיהיה גם סביר עבור הלקוח וגם מספיק רווחי עבור מפיצי הספר, וכו'.

...זה יהיה מועיל מאוד אם תשלח שני עותקים ממכתבך, האחד אל הרב חודקוב שי' והשני אלי, וכך נוכל לענות על מכתבך מהר יותר (וכן שני עותקים של החוברת על הלכות תרומות ומעשרות). ...הנני מעריכה מאוד את כל העבודה שאתה עושה במסגרת ביצוע הרצון של הרבי שליט"א בארץ ישראל, ולכן אינני יכולה לומר לך איזו עדיפות לתת לספר הבישול. אני יכולה רק להוסיף שיש לנו הרבה תשובות מהרבי שליט"א ביחס לחשיבות של ספר הבישול בקשר למבצע כשרות... וגם, שמוכן וברור מתוך דברים שונים שרצונו של הרבי שליט"א הוא שספר הבישול יתורגם לשפות אחרות.

בברכת כל טוב ובהוקרה,
מרת א' בלאו,
עורכת ראשית